

Det blir allt svårare för en liberal att rösta på Liberalerna

Dagens Nyheter den 8 april 2024

Som ekonom och samhällsdebattör har jag valt att stå fri från partipolitiska bindningar. Samtidigt har jag varit öppen med att mina åsikter överlappat mest med Liberalernas. Jag satt i styrelsen för Liberala ekonomklubben på den tiden den hade en nära koppling till Folkpartiet. Liberalerna är också det parti som genom åren mest efterfrågat mina synpunkter.

Därför noterar jag med sorg att Liberalerna numera har parkerat runt 3 procent i opinionsundersökningarna. Än mer sorgligt är att detta känns motiverat utifrån partiets agerande.

År 2019 ingicks januariavtalet med S, MP och C. Därefter valde Liberalerna en partiledare, Nyamko Sabuni, som var emot avtalet och sedan lämnade det trots det stora genomslag partiet fått för egna profilfrågor som avskaffad värnskatt, las-reform och friare hyressättning på nyproducerade bostäder.

Till detta kommer andra missgrepp som att man inför EU-valet 2019 gjorde sig av med den framgångsrika EU-parlamentarikern Cecilia Wikström, Johan Pehrsons konstiga uttalande 2022 om att säga en sak före valet och en annan efter samt den skoningslösa avpolletteringen 2023 av trotjänaren Carl B Hamilton efter några mindre lyckade intervjuformuleringar.

Att i vissa parlamentariska lägen göra upp med ett parti som står så långt från liberala värderingar som SD behöver inte vara fel om man får igenom tillräckligt med egen politik. Men Liberalerna verkar inte ha fått ut mycket mer av Tidöavtalet än att sitta i regeringen.

Det i särklass mest problematiska agerandet gäller klimatpolitiken som klimatministern Romina Pourmokhtari administrerar. Klimatpolitiska rådet riktade nyligen skarp kritik mot regeringens klimatpolitiska handlingsplan för att inte vara konkret om hur vare sig våra nationella mål eller EU-åtaganden ska nås. Utsläppen av växthusgaser ökar nu till följd av minskad reduktionsplikt och sänkta drivmedelsskatter. Ändå skjuts beslut om nya styrmedel fram till efter nästa val.

Visst finns skäl för förändringar i klimatpolitiken. De skärpta EU-kraven (för de utsläpp som ligger utanför EU:s utsläppshandel) tycks göra det nationella etappmålet för 2030 irrelevant och det är sannolikt onödigt, och inte kostnadseffektivt, med ett särskilt mål för transportsektorn. Det kan också vara motiverat att införa ett nationellt system för utsläppshandel. Men det blir, som Klimatpolitiska rådet framhåller, mycket svårt att uppfylla våra EU-åtaganden till 2030 med nya styrmedelsbeslut först 2027: Kraven på minskade utsläpp 2027–30 kan bli orimligt stora.

Uppvärmningen beror inte på koldioxidutsläppen ett visst framtida år utan på de ackumulerade utsläppen över tid. Därför är senareläggning av utsläppsminskningar ett problem och därför kan inte framtida utbyggnad av kärnkraft ersätta åtgärder nu.

Det är svårt att förstå glöden som Pourmokhtari försvarar regeringens klimatpolitik med. Hon är – som många politiker med bakgrund i ungdomsförbund – extremt skolad i debatteknik. Men

argumentationen blir populistisk: Människor måste ha råd att leva och "man kan inte köra med folk hur som helst".

Det är riktigt att en ambitiös klimatpolitik kräver bred acceptans. Fast den beror i hög grad på det ledarskap som partierna ger. Något sådant erbjöd knappast Liberalerna – lika lite som andra partier (utom Miljöpartiet) – i valrörelsen 2022. Ett liberalt budskap borde vara ungefär detta:

"För att förhindra en katastrofal global uppvärmning måste utsläppen av växthusgaser snabbt minska. Det kräver att utsläpp, och därmed också drivmedel, kostar mer. Men för att motverka sänkt levnadsstandard, ska intäkterna av svenska koldioxidskatter återföras till medborgarna i form av andra skattesänkningar och generella bidrag. Exakt kompensation kan inte garanteras för varje individ men stöden ska riktas främst mot dem som drabbas av de största kostnadsökningarna."

De svenska utsläppen spelar liten direkt roll för den globala uppvärmningen. Däremot kan Sveriges agerande vara viktigt som förebild för andra. Min kollega John Hassler menar i sin utredning om klimatpolitik på nationell respektive EU-nivå att sådan moralisk påverkan var av störst betydelse tidigare när klimatproblemen internationellt togs på mindre allvar. Men inflytandet är förmodligen väl så stort i ett läge då motståndet mot en mer ambitiös politik som kräver beteendeanpassningar ökar i många EU-länder. När Sverige sänker sina ambitioner är risken stor att andra följer efter.

Personligen brottas jag med frågan om jag mot den här bakgrunden kan rösta på Liberalerna i EU-vallet. Partiet vill visserligen ha en ambitiös klimatpolitik på EU-nivå och ett utvidgat EU-samarbete, vilket jag värdesätter. Men ett bra valresultat kan tolkas som ett stöd för Liberalernas agerande på hemmaplan, särskilt som Pehrson och Pourmokhtari "ska dra ett stort lass i valrörelsen". Det vill jag inte bidra till.

Den förre Folkpartiledaren Gunnar Helén myntade uttrycket "att vara liberal är att vara kluven". Tyvärr har Liberalernas nuvarande partiledning tagit min kluvenhet till en ny nivå. Jag önskar att det inte vore så.

Lars Calmfors